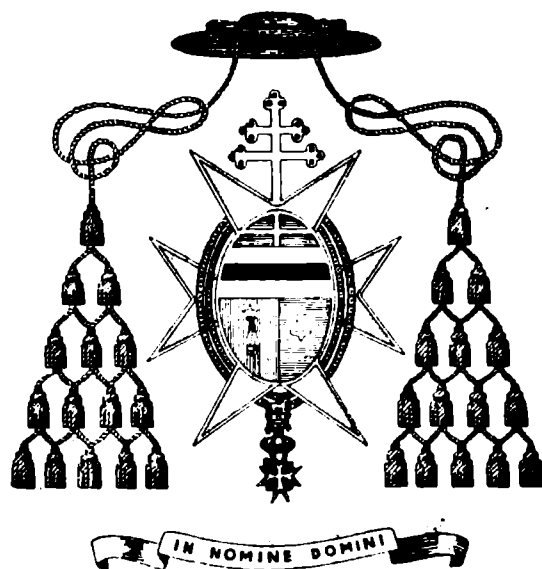

O hlubokém tajemství Nejsvětější Trojice Boží

Pastýřský list

O hlubokém tajemství Nejsvětější Trojice Boží

Pastýřský list,

vydaný k posvátné době postní

roku 1939

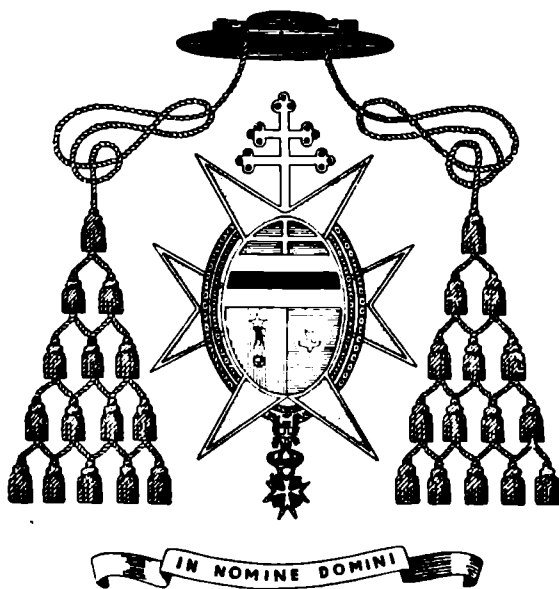
od

Jeho Eminence nejdůstojnějšího pána

Karla kardinála Kašpara,

arcibiskupa pražského

a primasa zemí bývalé koruny české

KAREL,

**římské církve svatý kardinál kněz titulu sv. Vitala, z Boží a Apoštolské Stolic
milosti kníže arcibiskup pražský a primas zemí bývalé koruny České,
vzkazuje důstojnému duchovenstvu a milým věřícím pozdrav a požehnání
ve jménu Páně.**

Drazí v Kristu!

V bouřlivých otřesech, jež rozechvěly náš národ v jeho chmurných dnech, draly se ze všech srdcí úzkostné vzdechy a ozývají se i nadále tísnivé otázky: Kde nalezneme lék na utrpené rány? Odkud získáme posilu pro další životní zápas? Co nám zajistí šťastnější budoucnost?

A tu se ozvaly mužné hlasy, dávající jasnou odpověď a vyznačující cestu k záchraně a k zabezpečení nového rozkvětu těžce zkoušeného národa. »Obnovme národ v duchu křesťanském!« Tak volají osobnosti povolané k tomu, aby usměrnily národní síly pro nové těžké úkoly, tuto výzvu berou si za program odpovědní činitelé za bytí a nebytí národa, u vědomí svého těžkého poslání v osudových chvílích našeho národního života. A já neváhám tvrditi, že tyto hlasy byly vnuknuty v kritické hodině přímo těmi mocnými strážci našimi, kteří před trůnem věčného Boha zastupují naše zájmy, svatými Patrony země České, kteří přes všecku nevděčnost a lehkomyšlnost, již byli svědky v době právě minulé, neustávají ve své péči o svou rodnou zem.

A díky Bohu, nezůstalo na pouhé výzvě, nýbrž přikročilo se k nápravě neblahých chyb, jež zavinily oslabení a roztržštění národa. Na čelné místo našich škol se opět vztyčuje symbol křesťanské víry a lásky, svatý kříž, aby volal k mládeži připravující se k těžkým životním úkolům: »V tomto znamení zvítězíš!« — Křesťanský cit, držící v potomstvu našeho dobročinného knížete sv. Václava, probudil se k ušlechtilému závodění na záchranu nešťastných bratrů, kteří byli krutě postiženi při nastalých otřesech. V těchto projevech možno viděti slibné předzvěsti, že u nás nechybí nutný předpoklad k žádoucí obnově, to jest **dobrá vůle**.

V čem však záleží, moji drazí, návrat ke křesťanství, k tradici svatováclavské? Nestačí viděti v Ježíši Kristu jen ideál dokonalosti, poopravit jen některé své mravní názory podle jeho nauky, vybrati si libovolně z nauky Kristovy to, co nejlépe tomu neb onomu se zamlouvá!

Křesťanství znamená přijmouti s pevnou vírou celé učení Ježíše Krista, podrobiti se jeho zákonům, žíti podle jeho nauky a čerpati nadto ze zdrojů milosti, jež otevřel k posvěcení našich duší.

A tu se mně zdá, že tento duchovní přerod nebude pro mnohé snadný! Mnozí se u nás až příliš odcizili duchu křesťanskému, celé generace jsou prosáklé názory diametrálně se lišícími od křesťanské víry. Jejich duch, živený po léta literaturou a kulturou úplně pohanskou, nevyprostí se tak snadno ze vžitých názorů. Co ve škole při náboženství se slyšelo, dávno bylo zapomenuto, zvláště když se četly knihy víru dusící, a na kázání se chodilo jen zřídka, snad vůbec nikdy! Zklamané jejich srdce tíhne sice bezděky ke křesťanství, tušíc v něm utajené, ale mocně se projevující duchovní síly, zvláště v některých okamžicích života. Rozum jejich však, uvyklý myslet jen jak jemu se zamlouvá, pozastavuje se zmateně před naukami, které se mu jeví záhadné a nepřijatelné. Jsou to zvláště pravdy a skutečnosti, jež my křesťané nazýváme **mysteria, tajemství víry**.

A přece jedině uznáním těchto pravd, pevnou vírou v tato tajemství, dospívá se ke křesťanství, jehož vyznavači jsme se stali přijetím svátostného křtu. Podmínkou však udělení pravoplatného křtu je právě **víra v základní pravdy učení Ježíše Krista**.

Před křtem svatým klade kněz křtenci tyto otázky:

Věříš v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země?

Věříš v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho, narozeného a ukřižovaného?

Věříš i v Ducha svatého, svatou Církev obecnou, svatých obcování, odpuštění hříchů, těla vzkříšení a život věčný?

Na tyto otázky křtěnec odpovídá: »Věřím,« a za nemluvnata činí to kmotři, kteří se zaručují, že dítě bude v této víře vychováváno a upevňováno.

Víra v Boha trojjediného je tedy podstatou křesťanství. Proto nelze mluvit o obnově v duchu křesťanském, a tím ani o navázání na tradici svatováclavskou, jak jsme tak krásně slyšeli před několika měsíci z úst nejpopovolanějších, jestliže v srdcích celého národa tato víra neožije! Kdo nepřijímá svědectví Ježíše Krista o této pravdě, kdo nepřijímá za pravdu víru v Boha trojjediného, ten odmítá Krista Pána samého!

Jakožto vrchní pastýř dvou milionů duší, o něž péče je mi svěřena, cítím s těmi, kteří srdcem sice tíhnou zpět ke Kristu, ale jsou na rozpacích uvěřiti v pravdy, zjevené Synem Božím, ježto jejich rozum se zdráhá je uznati. Proto na počátku vážné doby svatopostní pokládám si za povinnost věnovati zvláště těmto duším pozornost a usnadniti jim cestu, aby pokorně sklonili se před tímto základním a vrcholným dogmatem křesťanským!

Chci o to se pokusiti, aby nevědomost a předsudky jejich nebrzdili žádoucí, ano nutnou obnovu, jejímž předpokladem je právě sjednocení národa ve společné víře, ve společném náboženství. Poslední mé pastýřské projevy vzbudily zájem i u těch, kteří už celá léta nechodí do chrámu Páně, aby se tam o víře poučili! Prosím je a všechny, aby věnovali laskavě pozornost i těmto mým slovům, prýstícím z čisté lásky k jejich nesmrtelným duším — vždyť se jedná o jejich štěstí zde, i po smrti na věčnosti! Při dobré vůli se přesvědčí, že **křesťanské učení nejen neznásilňuje lidský rozum, ba naopak jej zušlechťuje a povznáší**, a jsem jist, že pak i sami hledati budou dalšího poučení u svých duchovních pastýřů a v náboženských knihách, aby své vědomosti o Bohu, svém Původci a cíli, jen ještě více prohloubili! Kéž dobrotivý Bůh, Dárce světla a pravdy, je osvíti, povzbudí a jim přispěje k poznání pravdy.

D r a z í v K r i s t u !

Trojjediný Bůh! Bůh jediný a přece ve třech osobách ve všem sobě rovných! — Který rozum lidský mohl by to pochopiti! Proto také žádný lidský rozum učení to

nevymyslí; vždyť člověk nikdy nevynalezl, co by pochopiti nemohl, a jeho rozum se vzpírá uznati, co proniknouti nemůže.

Je však učení o Nejsv. Trojici **proti** rozumu? Kdyby bylo **proti** rozumu, nikdo by člověku nemohl uložit, aby je uznal! Znamenalo by to popříti rozum a správnost myšlení!

Zahloubá-li se člověk jen do tajů přírody, co tu pravd, jichž jeho rozum nikdy pochopiti nedovede, a přece jich nepopírá! A v Bohu, který neskonale převyšuje všechno tvorstvo, neměla by býti tajemství přesahující schopnost lidského chápání? Správně píše sv. Augustin: »Kdybych chápal Boha, buď bych sám byl Bohem, nebo Bůh by nebyl Bohem!«

Že skutečně existuje, dokázal Bůh již svým tvůrčím dílem. Mnohem více nám zjevil o sobě skrze patriarchy a proroky Starého zákona. Avšak tajemství Svě trojjedinosti nám zjevil teprve skrze Svě vtělené Slovo, Ježíše Krista. Sám Syn Boží sobě vyhradil, že je oznámí lidstvu; byloť třeba, aby zprvu srdce byla připravena k víře v toto mysterium. A On zajisté byl nejpovolanejší, aby nám tuto pravdu odhalil, vždyť přišel s nebes a mohl tudíž říci: »Co víme, to mluvíme, a co jsme viděli, to osvědčujeme.« (Jan III., II.)

Dobrotivý Bůh ovšem již i ve Starém zákoně naznačoval, že není jen v jedné osobě. »Učiňme člověka k obrazu a podobnosti svému,« praví před stvořením člověka; jako by tedy úmysl stvořiti člověka vycházel ze společného úradku božských osob. — V knize Moudrosti opěvuje se **Moudrost Boží zosobněná**, která jest u Boha od počátku, prve nežli bylo co stvořeno (Moudr. VII. 25). — Rovněž slovo Boží se představuje jako **osoba**, a v žalmech a proroctvích mesiánských jest předpověděn Mesiáš — Vykupitel jakožto »**Bůh silný**« (Is. 9, 6.), **od věčnosti zplozený a sedící na pravici Boží**«. (Žalm 23, 109.)

Jakési své stopy zůstává Trojice Boží i v tvorstvu pozemském. Tak shledávají učenci, že celý vesmír je založen na **trojím**: na počtu, míře a váze. — I v prostoru je **trojí** rozměr: výška, šíře, délka. V přírodě nalézáme **trojí** říši: nerostnou, rostlinnou, živočišnou, a opět **trojitě** rozčlenění, na př. skupenství hmotné, kapalné, plynné. Také v říši světla jsou **tři** základní barvy, a v říši zvukové **tři** základní tóny. — Ovšem tyto stopy nikdy by nebyly člověka uvedly na myšlenku, že Bůh je **trojosobní**. Ani Zjevení starozákonní nepodávalo lidstvu určitého poučení o tomto tajemství. Teprve Ježíš Kristus nám odhalil onen nejvniternější život, abych tak řekl, v Bohu, a to slovy tak určitými, že nepřipouštějí žádné pochybnosti.

Spasitel náš mluví o Bohu jakožto svému **Otc**i. Sám sebe prohlašuje za **jednorozeného Syna**, jak to byl již hlas nebeského Otce o něm prohlásil při křtu v řece Jordáně. Ačkoli pak je tedy jiná **Osoba** nežli Otec, přece současně prohlašuje, že má s Otcem vše společné, tedy **tutéž jednu, nerozdielnou, společnou božskou bytnost a přirozenost**. Slavnostně praví: »Já a Otec jedno jsme« (Jan 10, 30). »Vše, co má Otec, mé jest« (Jan 16, 16). »Cokoliv činí On, to činí i Syn« (Jan 16, 19). — Rovněž **Duchu svatému**, jehož uvádí jako božskou Osobu, přičítá **tutéž společnou božskou přirozenost**. »Když pak přijde Utěšitel, kterého já pošlu vám od Otce, Duch pravdy, jenž vychází od Otce, ten bude svědčiti o mně« (Jan 15, 26). — A před svým nanebevstoupením slavně přikázal apoštolům: »Jdouce tedy, učte všechny národy, křtíce je ve **jménu** (nikoli ve jménech) Otce i Syna i Ducha svatého a učíce je zachovávat všecko, co jsem přikázal vám.« (Mat. 28, 19.) Posílá je tedy hlasati víru v trojjediného Boha a slibuje pouze těm, kdož uvěří, věčné spasení. »Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdo však neuvěří, bude zavržen.« (Mar. 16, 16.)

Bůh zjevením tajemství o své trojjedinosti zároveň uvádí — jak píše sv. Pavel — naši mysl »v poslušenství Kristovo« (II Kor. 10, 5). Je to **jakési pokoření našeho rozumu**, který sice nechápe, jak je to možno, ale přece věří v tuto pravdu, poněvadž ji zjevil Ježíš Kristus, Syn Boží! Se sv. Pavlem praví: »Vím, komu jsem uvěřil.«

Z toho však, že lidský rozum nemůže nikdy vyzkoumati ono hluboké tajemství, neplyne, že by o něm nesměl vůbec **uvažovati**. Naopak, přijímáme-li učení o Největější Trojici a rozjímáme-li o něm ve světle víry, vedeni Církví svatou, které

Kristus Pán svěřil výklad svého učení, jak se tu nesmírně obohacuje naše poznání Boha! Krásně píše k věci sv. Augustin: »V žádném oboru není badání tak obtížné a pobloudění tak nebezpečné, jako při zkoumání tohoto tajemství; ale zase nikde není ovoce našeho úsilí tak sladké, jako právě zde« (De Trinitate I. 3).

Uvažujeme-li ve světle víry o trojjedinosti Boží, jak to činili velicí duchové křesťanstva, nutně přicházíme k poznatku, že pravda ta **nejen neodporuje rozumu, ale naopak jest Bohu zcela přiměřenou.**

Mysleme si, moji drazí, Boha ve věčnosti, dříve nežli byl cokoli stvořil. Co bylo od věčnosti předmětem jeho myšlení? Vždyť Bůh je živý duch s nejdokonalejším rozumem, který tedy myslí. — Snad jen vesmír, jež někdy stvoří, a bytosti, kterými jej naplní? Ach, něco tak nepatrného nebylo naprosto důstojné Jeho svrchované dokonalého myšlení. Vždyť celý vesmír i se vším tvorstvem je sotva práškem vůči nesmírnosti Boží! Což nepozorujeme již u pouhého člověka, že čím kdo je vyspělejší rozumem, tím vyšší a obsáhlejší má obor myšlení?! Co tedy mohlo býti od věčnosti **přiměřeným předmětem poznávání Božího?** zdaž ne **On sám jediný** v nezměrné plnosti své božské podstaty?!

Poznání u člověka se uskutečňuje tím, že ve své mysli vytváří **obraz** předmětu, jež živě si představuje. Také sám sebe poznává člověk tím, že promítá před sebe svůj vlastní obraz. — Obdobně i Bůh, poznáváje svým rozumem sebe, promítá tedy svůj vlastní obraz. Obraz ten však nemůže býti jen smyšlený, nahodilý, omezený, neskutečný, nějaký případek (jako na př. obraz člověka v zrcadle), poněvadž v Bohu, bytosti nejdokonalejší, nemůže býti nic omezeného, nic nedokonalého, žádných případků. Musí tudíž býti ten obraz Boží **naprosto dokonalý**, tedy **živý**, musí to býti podstata — a toť právě **druhá Božská osoba**. Proto i Písmo svaté ji nazývá **»Obrazem Boha neviditelného«** (II. Kor. 4, 4; Kol. 1. 15).

Co si myslíme, vyjadřujeme též **slovem**: Odtud druhá božská Osoba též se nazývá **»Slovo«**. Na počátku bylo Slovo, a Slovo bylo u Boha, a Bůh bylo Slovo.« — (Jan 1, 1.) — Nazývá se také **»Syn Boží«** obdobně s pojmy lidskými; neboť jako původ osoby z jiné osoby se označuje slovem **»zplození«**, a zplozená osoba se nazývá synem, tak tedy obdobně i živoucí obraz Boží jest **Syn**. — Ovšem, jaký tu veliký rozdíl! U lidí totiž je syn mladší otce, kdežto u Boha tomu tak není, neboť — druhá Božská Osoba, živý obraz Boží, je rovněž od věčnosti se všemi dokonalostmi ve stejné bezměrnosti jako osoba první — Otec.

Bůh — duch nejdokonalejší — má však i nejdokonalejší **vůli**. Sleduje-li člověk se zájmem nějaký milý předmět, vzniká v jeho vůli hnutí radosti, lásky. A tak i Bůh, poznáváje od věčnosti sebe sama, své neskonale dokonalosti ve svém živém obraze — svém Synu — nutně od věčnosti **sebe miluje**. Tato láska rovněž musí býti **naprosto dokonalá, živoucí, zosobněná**, tedy **Osoba**, neboť u Boha všeliká nedokonalost je vyloučena. Písmo svaté ji nazývá **»Duch svatý«**. Neboť, jako u člověka život se projevuje dechem, o bytosti milující pak tvrdíme, že dýše láskou, tak obdobně — ovšem v míře neskonale dokonalé — je v Bohu. Od věčnosti vydechují si navzájem první a druhá božská osoba lásku neskonalou, takže Duch svatý, »z Otce a Syna od věčnosti zároveň vychází«. — Krásně píše učený Hugo a s. Victore (De Trinitate III 14): »Kdyby byla pouze jedna osoba v Bohu, neměl by Bůh komu sdělovati bohatství své velebnosti; na věky by postrádal oné plnosti blaha, které vyplývá z nejvnitřnější lásky. Ale poněvadž Bůh je nejvyšší Dobro, nezadržuje nic z této plnosti dobra a se svrchovanou radostí ji sděluje.«

Drazí v Kristu! Byť i člověk, dokud žije na zemi, nikdy nepochopil tajemství trojjedinosti Boží, rozum náš, osvícen světlem víry, se vnořuje až do hlubin božství, rozjímáním pak o tomto nevystihlém tajemství se povznáší až k nebesům a obohacuje. Do jakých netušených výšin povznesla se touto naukou křesťanská filosofie oproti filosofii pohanské! A jak neskonale vyznamenal nás Ježíš Kristus tím, že nám zjevil toto převelebné tajemství! Odjakživa se uznává, že svěřovati někomu osobní tajemství je známkou **důvěrného přátelství**! Uznal-li nás tedy Ježíš Kristus, nás — ubohé tvory — za hodny, aby nám vyjevil nejvnitřnější tajemství života

Božího, je to důkazem nejen jeho **lásky**, ale přímo jeho **přátelství**, jak krásně řekl apoštolům: »Již více nenazývám vás služebníky, neboť služebník neví, co činí pán jeho; ale nazval jsem vás přáteli, neboť jsem vám oznámil všechno, co jsem slyšel od Otce svého« (Jan 15, 15).

Zjevení tohoto velebného tajemství však zároveň nadmíru **posiluje naši naději**. Když nám dobrý Spasitel sděluje již zde na zemi hluboké poznání o vnitřním životě v Bohu, zdaž to není zárukou, že také chce, abychom i **my** brali jedenkrát **účast na tomto božském životě** u něho v nebesích! Neboť, proč by nám dával klíč k těmto pokladům, kdyby nechtěl, abychom si mohli k nim otevřít přístup?! Vždyť klíčem k dědictví slávy nebeské je právě **víra v nejsvětější Trojici Boží**.

Nuže, radujme se, moji drazí, z této víry, kterou národu našemu přinesli slovanští apoštolové sv. Cyril a Metoděj, kterou tak hrdině vyznávali náš sv. Václav, náš sv. Jan Nep., naše sv. Ludmila, a kterou utvrzoval a šířil druhý pražský biskup sv. Vojtěch.

Vyznávejme tudíž hrdě tuto víru, která šťastnými činila v tomto údolí slzavém a pak uvedla do blaha nebeského celá pokolení našich zbožných předků! — Tisíce a tisíce mučedníků vylilo za tuto víru svou krev, tolik duchaplných učitelů církevních ji s nadšením hájilo proti bludným výkladům, tolik vynikajících osob ji svými spisy i živým slovem objasňovalo a vykládalo. — Ach, kolik milionů lidí na světě dosud ještě nepoznalo oblažujících účinků této víry — kdežto nám byla z pouhé milosti Boží vložena jako bohaté věno již do kolébky. Proto si jí vážme a hrdě ji vyznávejme, pamětlivi slov Ježíše Krista: »Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznam i já před Otcem svým nebeským, ale kdo mne zapře před lidmi, zapru i já ho před nebeským Otcem.« Budme si však také vždy vědomi **důsledků**, které plynou z našeho poměru k trojjedinému Bohu.

Trojí pouto nás poutá, drazí v Kristu, k Pánu Bohu: pouto **stvoření, vykoupení a posvěcení** našeho. Bohu náležíš jako jeho tvor, Bohu náležíš, poněvadž tě **vykoupil** od hříchu a smrti věčné Ježíš Kristus — Syn Boží, Bohu náležíš, neboť Duchem svatým vlévá do tvé duše svou **milost** a povyšuje tě za adoptivní dítě Boží a dědice nebe!

Proto je také **v každém těžkém hříchu trojnásobné zlo**. Jestliť těžký hřích především hanebným **nevďekem** k našemu nejlepšimu Oci nebeskému! Je dále bídou **zpronevěrou** proti Pánu Ježíši, našemu nejhlavnějšímu Vykupiteli, a konečně trestuhodnou **nevážností** k milostem Ducha svatého! Vpravdě, jak neblahé, ano strašné následky uvaluje na sebe duše, která se zaprodala hříchu!

O těchto vážných pravdách uvažujte, moji drazí, zvláště v této posvátné době svatopostní! V prvotních dobách křesťanských byla doba postní přípravou na slavné přijetí svátosti křtu, který byl udělován na Bílou sobotu o slavnosti Vzkříšení Páně. V té době učili se čekatelé zapíratí sebe samy, odumírali hříchu, umrtvovali v sobě »starého člověka s jeho hříšnými žádostmi«, k čemuž je povzbuzovalo hlavně rozjímání o utrpení Páně a konání skutků kajících. Ponoření do studnice značilo zničení tohoto starého člověka s jeho hříchy, a opětné vynoření z vody křtu svatého znamenalo vzkříšení k novému nadpřirozenému životu v Ježíši Kristu. Pro věřící již pokřtěné sloužila doba svatopostní a velikonoční k tomu, aby svátostným pokáním očistili skvrny, jimiž roucho křestní nevinnosti bylo potřísněno, a upevnili se obnovou slibu křestního v tom, co Kristu Pánu na křtu svatém byli přislíbili!

Následujme jejich příkladu! Nebudeme toho litovati nikdy! Vždyť zvláště v této svatopostní době nás volá Ukřižovaný Spasitel k sobě, abychom rozpomínali se na vše, čím jsme se prohřešili a trestů Božích zasloužili! Snažme se vybřednouti z nepravosti a upřímným pokáním, spojeným se svatou zpovědí, smířme se s Pánem Bohem. Vždyť On »nechce smrti hříšníka, nýbrž aby se polepšil a živ byl!« Nechce naše věčné zavržení, nýbrž naši věčnou spásu! A po kající sv. zpovědi, až Kristus Pán živý, přítomný ve svaté hostii jako Bůh i jako člověk, k nám zavítá, obnovme Mukřestní slib se slavným vyznáním víry v trojjediného Boha! Ó, jak

bylo by krásné, kdyby tato obnova svatého křtu se konala i společně veřejně v každém chrámu Páně!

Drazí v Kristu!

Bůh se uchází o duši každého z vás. »Dnes, když jste slyšeli hlas Hospodinův, nezatvrzujte srdcí svých!« Ukažte, že chcete býti věrnými, poslušnými syny a dcerami dobrotivého Pána Boha, a že chcete Jej ode dneška opravdu milovati celým svým srdcem! Tím zajistíte netoliko sobě, ale i celému našemu drahému, tak trpce zkoušenému národu jeho otcovskou lásku a ochranu. To bude ta pravá obnova národa v duchu křesťanském, v duchu svatováclavském. Bude-li vzkříšena z poroby hříchu každá duše, bude vzkříšen celý národ — a toto vzkříšení mu přinese jistě nový rozkvět, sílu a slávu!

Končím slovy sv. Apoštola národů: »Milost Pána našeho Ježíše Krista a láska Boží a společenství Ducha svatého budiž se všemi vámi.« (2. Kor. 13, 13.)

A s tím vřelým přáním žehnám Vám z té duše ve jménu trojjediného Boha † Otce i † Syna i † Ducha svatého. Amen.

Dáno v mém sídelním městě Praze dne 2. února 1939.

**† Karel kardinál Kašpar,
kníže-arcibiskup.**